

BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Koŝty wydawania pakrywajuc składki.
Składka u hod 4 zał., na paŭhoda — 2 zał.,
na 3 miesiacy — 1 zał.

Статыстычныя дадзеныя нам паказваюць, што з кожным годам даплыў беларускай адукаванай моладзі зьмяншаецца. Калі палажэньне ня зьменіцца на лепшае, то мы

3 царкоўнага пагосту

Праваслаўная Аўтокефальная Царква ў Польшчы, якая аб'яднае ўсіх праваслаўных беларусаў і украінцаў у граніцах сучаснай польскай дзяржавы, стаіць цяпер перад важнай для сваёй будучыні праблемай — стаіць перад рэарганізацыяй узгадавання вучыцеляў праваслаўнага — сьвяшчэнічнага — душпаствараў.

Мы казалі, што Царква „стаіць“ перад важнай для сваёй будучыні праблемай, але лепш сказаць за „Oriens“-ам — стаіць сьведкай рэарганізацыі праводжанай урадам.

Дасюль былі ў Польшчы дзьве праваслаўныя духоўныя сямінарыі — у Вільні і ў Крэмянцы, апрача гэтых хутка можам апынуцца перад вельмі сумным фактам — поўнай адсутнасці сьвежых кадраў інтэлігенцыі, якія б замянілі сабою старую генэрацыю, радыя якой з кожным годам радзеюць.

Прычыны гэтага некарыснага стану ўсім ведамы: — агульная нэнда беларускага грамадзянства, якая не пазваляе яму вучыць сваіх дзяцей. Зрэштак, не малаважнае значэнне ў гэтай справе адыгрывае і той факт, што маладыя беларускія інтэлігентныя сілы, акончыўшы нават польскія школы, сядзяць бяз працы.

Пры гэтым стане мы можам апынуцца перад нацыянальнаю катастрофай, бо будзем мець збавізаную беларускую этнічную масу, якую некаму будзе вывесці на правільны нацыянальны і грамадскі шлях.

Гэтка трывожныя візіі павінны змусіць беларускае арганізавае грамадзянства безадкладна прыняць адпаведныя захады да павалічэння беларускіх інтэлігентных кадраў, бо ў гэтым адзіны наш ратунак.

Другая, ня менш паважная задача — гэта ажывіць сілы нашага нацыянальнага актыву, уліць у ягоную душу веру ў лепшую будучыню, адварнуць яго ад бальшавізму і вытварыць умовы, пры якіх гэтыя сілы маглі б прыносіць найбольшы карысць нацыянальнай справе.

Трэба закладаць беларускі гандаль, коопэратывы і прыватны, узмоцніць выдавецтва, злучыць і аб'яднаць усё нацыянальна-дзеючае беларускае грамадзянства на грунце практычнай працы ў розных напрамках.

Над гэтым усім павінен думаць не толькі наш беларускі цэнтр, але і людзі на правінцыі, якія разумеюць існуючы стан і здольныя прадбачыць, — куды ён можа завесці беларускую справу.

тага багаслоўскага факультэта ў Варшаве пры універсітэце.

У гэтых інстытуцыях дасюль гадаваліся душпастыры для беларусаў і украінцаў. Узгадаванне праваслаўнага клеру ў Польшчы, ад самага пачатку заснавання царкоўнай Аўтокефаліі, — „уланьство вёна“.

Праваслаўныя духоўныя сямінарыі — гэта „паньство вёна“ сярэдніх школ, у якіх царкоўныя ўлады маюць права надзору толькі ў навучанні багаслоўя.

Якое было дасюль і ёсць цяпер агульнае ўзгадаванне ў гэтых духоўных сямінарыях, асабліва ў віленскай, і якія там узгадаваліся адносіны да справы беларускай, — беларусы ведаюць. Аднак і гэты спосаб узгадавання праваслаўнага духавенства мае зьмяніцца.

Сямінарыі ў Вільні і ў Крэмянцы маюць скасаваць. Дзеля вывучэння і ўзгадавання праваслаўнага клеру маюцца адчыніць у Варшаве, адзін на ўсю Польшчу, трохгодні ліцэй багаслоўя, у які будзе прымаць кандыдатаў толькі з дзяржаўнай гімназіі новага тыпу.

Гэта аднак яшчэ ня ўсё — мае быць зарганізаваны, так-жа адзін на цэлую Польшчу, інтэрнат, у якім змушаны будучы гадавацца не толькі студэнты багаслоўскага ліцэю, але і кандыдаты ў гэты ліцэй — гімназісты.

Такім чынам, калі хто будзе мець ахвоту вучыць сына на сьвяшчэнічна, дык павінен будзе паслаць яго ў Варшаву ў „паньство вёна гімназію“, устроішы там у інтэрнаце.

Інтэрнат мае зьмясціць 210 хлопцоў — кандыдатаў на сьвяшчэнічна: — 130 гімназістаў і 80 студэнтаў багаслоўскага ліцэю. Інтэрнат арганізуе ўрад і ён будзе назначаць дырэктара і ўвесь персанал інтэрнату. У інтэрнаце ў зносінах службовых і афіцыйнай корэспондэнцыі абавязуе язык польскі.

Гэтак выглядае перспектыва ўзгадавання душпастыраў для праваслаўных беларусаў і украінцаў.

Сідарчук.

БЕЛАРУСЫ! Падтрымайце сваю прэсу. Вынісвайце найстарэйшую беларускую газету „Беларускую Крыніцу“!

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА

Агульны сход Б.Н.К.ту. 10 г.м. адбыўся агульны сход Беларускага Нацыянальнага Камітэта, які ў прысутнасці 16 прадстаўнікоў з агульнага ліку 22 — прыняў, з малымі папраўкамі, пэдамы Прэзідыюмам праект рэгуляміну, які мы друкавалі ў прошлым нумары, і іншыя справы нутранага характару.

Радкі госьці з Амэрыкі. Дня 17 чэрвеня сёл. прыездзім з Амэрыкі затрымаўся ў Вільні на кароткі час кс. д-р. І. Тарасэвіч, законнік-салатэнец, прафэсар духоўнай сямінарыі ў Альтамонт (стан Нью-Йорк) ў Злуч. Станах Паўноч. Амэрыкі. Дастойны госьці, сьведы і здаўна ўжо дзейны на амэрыканскім грунце беларус, цікавіўся ў Вільні ўсімі праявамі тутэйшага беларускага жыцця. Пасля Вільні кс. праф. Тарасэвіч мае намер адведаць яшчэ цэлы рад іншых мясцоў нашага Краю. Назад, у Амэрыку, выязджае ў канцы м-ца ліпеня.

Беларускі канцэрт у радыё. Віленская радыёстанцыя перадае на ўсю Польшчу ў сераду 26 чэрвеня а гадз. 15 мін. 30 канцэрт беларускага хору грам. Рыгора Шырмы — „Звычай і абрады ў беларускай песні“. Праграма канцэрту:

1. Ой ляцелі гусанькі — гарманізацыя Рагоўскага (хор), 2. Ды хто, ды хто па цёмным лесе гукае — гарм. Галкоўскага (хор), 3. Сваток — гарм. Анцава (солё), 4. А за ліхімі за маразамі — Галкоўскага (солё), 5. Ой па гарэ, па даліне — Галкоўскага (солё), 6. Калыханка — Грэчанінава (солё), 7. У чыстым полі каліна (хор), 8. Чорны вочкі па-ра спаць (хор і солё).

Перад канцэртам уступнае слова грам. Вэнслаўскага.

Беларускі канцэрт у Празе Чэскай. Украінскі хор і беларускае Т-ва імя Д-ра Фр. Скарыны ў Празе ладзяць дня 22 чэрвеня сёл. Украінска-беларускі канцэрт. У праграме беларускай частцы канцэрту беларускія песні ў апрацаванні Анцава, Грэчанінава і Галкоўскага. Учасьце ў канцэце бяруць, апрача гаспадароў канцэрту, так-жа госьці — спявакі і музыкі чэскія, сябры праскай чэскай оперы „Studio“. Кіруе канцэртам ведамы чэскі дырыгент Ян Ступка.

Сход сяброў віленскага гуртка Т.Б.Ш. 10.VI.35 г. адбыўся агульны гадавы сход сяброў Віленскага Цэнтральнага Гуртка Т-ва Беларускай Школы. На сходзе быў выбраны ўрад у наступным складзе: старшыня — В. Склубоўскі, віцэ-старшыня — В. Тумаш, сэкратар — А. Каткавічанка, скарбнік — М. Шчорс, вольны сябра — М. Якімец. Наглядная Рада: Паўловіч, Манцэвіч, Асаевічанка.

Сьвяткаваньне 30-тых угодкаў літаратурнай працы Я. Купалы 16.V. сёлета адбылося ў Дзьвінскай пачаткавай беларускай школе (Латвія). Настаўніца Л. Васільева прачытала рэфэрат аб творчасці Я. Купалы, а дзеці школы дэкламавалі вершы поэты.

Паматуральных экзамінах. У Віл. Бел. гімназіі з 30 асобадушчаных да матуральных экзаменаў, матуру атрымалі: Астапчык Аўгена, Буцка Сяргей, Ермалаева Варвара, Ёўтухоўская Зіна, Засім Аляксандар, Каваліч Міхал, Карпюк Уладзімер, Кажанаў Сяргей, Клім Уладзімер, Кульчыцкая Ніна, Лазаровіч Аркадзь, Лапіцкі Вадзім, Матэйчук Мікалай, Мядоўскі Станіслаў, Найдзюк Часлаў, Паўльскі Антон, Русецкі Сьцяпан, Семеняка Барыс, Чатырка Ірэна, Шэшка Кастусь, Шляхтун Аляксандар, Шышка Наталья і Ярошка Іван.

Экскурсыя на возера Нарач. Беларускі Студэнцкі Саюз арганізуе экскурсыю сяброў і сымпатыкаў БСО на вазёры Нарач, Мясра, Баторын. Зборка дня 13 ліпеня ў Новым Мядзеле на рынку (перад касцёлам) а гадзіне 17. Экскурсыя патрывае мінімум 3 дні.

„Студэнцкая Думка“ № 1 (15), орган Беларускага Студэнцкага Саюзу пры У. С. Б. у Вільні, — мела выйсьці з друку ў першай палове г. м. Аднак так ня сталася, бо выхад у сьвет гэтага часопісу перашкаджае... універсітэцкая „цэнзура“.

Зборка працаўнікоў у справе чысьціні беларускага языка, — апошняя, перадавацкая, — адбылася дня 13-га г. м. Учасьнікі разважалі пытаньне арганізацыйнага характару, і паставілі працу над чысьцінёй беларускага языка ў вочнай прадаўжаць на паседжаньнях, якія будзе арганізаваць філэлігічная сэкцыя Т-ва Беларусаўеды пры УСБ у Вільні.

З выдавецкае нівы. Надовычы выйшлі ў Вільні з друку дзьве кніжыцы: 1. „Zachodniaja Bielaruś jak abšar faŭnistyčnych došledaŭ“ Мікалая Караленкі і 2. „Антыталік да зьбірання дыялектычных і некаторых агульных асаблівасьцей беларускага (крывіцкага) языка“ дра Я. Станкевіча.

Першая кніжыца ёсць адбіткай з часопісу „Студэнцкая Думка“, чэрвень 1935 г. № 1 (15), выдана Беларускам Студэнцкім Саюзам пры УСБ у Вільні, налічае 8 бачын, фармату 8°, надрукаваная на добрай паперы. Аўтар даў занадта паважны назоў кніжыцы. Ня вычарпаў — як сам кажа — тэмы. Агранічыўся толькі да кароткага агляду стану фаўністычных досьледаў у Заходняй Беларусі, — падаў, праўда

Wincuk Adważny

Chłopiec

POWIEŚĆ.
XII. Rozdział.

Śnieżań u hetym hodzie byў biazśnieżny, a pośle doūhich dażdoū i straśnaha — nieprachodnaha, nieprajeznaha — bałota, nastała ćwierdaja hruda. Darohi wielmi ciażkija, asabliwa dla kaniej: bałota — rastaptanaje, raskaleśana — tak i ściałosia i źmierzłasja praz adnu noć, u tej formie, u jakoj źwiečara było zachwačana marozam, — dyk daroha stała prosta niemahčymaja; tymbolś, što bałota źmierzłasja tymčasam tolki źwierchu i na najhoršych, topkich miascach łamałasja i niedawała chodu ni ūzad, ni ūpierad. Dziela taho ludzi, skolki mohućy, hetaj paroju śladzieli doma i čakalisanno. Adnak śniehu nia było j nia było. Inšyja, katorem wielmi było pilna, chadzili piechatoju.

I naša harotnica, Hanula Jakubicha, pajšla „apostalskim śledam“ — piechatoju. Išla, spieśałasja, hołasna hawaryła paciery, ale ūsciaż mylałasja ū zamyh proŭtych malitwach i zara pčynała nanowa, źbiwałasja iznoū i... nie mahła skončyć. Spačatku pahoda joj ručyła: wietcer byў paputny i nawiet paru разоў pakazałasja sonca. Pośle stali napływać ciażkija, niskija chmary; wietcer pačaў waroža świśtać, ale Hanula ūwajšla ū les. Tam było spakojna, a nawiet ciopła. Les śmieiū; śmiei-li pieradusim wysokija sosny, paważna kiwajućy hałowami, machajućy rukami — hałuzami. U hetym śmieie čuwałasja niešta wielmi paważnaje i surjoznaje: heta była sumnaja hutarka przyrody abduracie čaławiečaj i marnaści ludzkich pražadańniaū.

39

Les śmieiū; wiarchi drewaū kałychalisia, — drewy bycam radzilisia pamiz saboju; hutaryli, časam swarylisia i bilisia sukami; a sosny šaptali — šušukali, uspakajwali niespakojnych i paciaśali sturbawanych pierachożych.

Les śmieiū. Heta byў naš biełoruski les, bahaty sosnami, dubami, biarozami, jasieniami. Tam siam zakarkała warona; niehdzie daloka stukaū dziaćia; wawioroka pieraskakiwała z drewa na drewa. Panawała asieńniaja ciś, tymbolś uračystaja, što roūna śmieiū les, nadajućy łahodny ton, nawodzjaćy i nastrojwajućy sturbawanyja dumki wiečna kłapatliwych ludziej. A ludzi ūłaśnie snawali pa haścincy — trachicy, katory wloū z Zawalaŭki ū Murawanku. Jechali furmanki, išli piechotnyja; ludzi i koni byli zaniaty swaimi dumkami; apuściūšy hałowy, plalisia, wandrawali tut z pakaleńnia ū pakaleńnie. A les śmieiū i śmieiū. Skolki hetyja sosny bačyli ūsiakaha narodu! bahataha i biednaha, ćwiarozaha i pianoha, — i ūsie hetyja ludcy prachodzili mima, spiaśalisia; za imi išli ūdahonku druhija, i tak źmianialisia pakaleńni. A les stajaū i śmieiū. Śmieieli i kiwalisja paważnyja sosny, šušukali jołki, skrypieli duby, plekali biarozy... Les śmieiū, śmieiū, śmieiū...

I ciapier łahodny šum lesu supakojwaū Hanulu: išla pawalniej, swabadniej uzdyčela, nawiet pawiesialeła, i paciery składalisia lepš. Pośle, nie spaścierahajućy sama, pačała думаць na hołas, žalicca na swaju dolu, hutaryć i radzicca z saboju.

— Što-ž ja winawata? — kazała jana: — ci-ž ja chacieła wydawać ksiandza Marcinoŭskaha? Ludzi mianie za heta asudzili, adwiarnulisia ad mianie, dyk niachaj Boh razsudzić pamiz mnoju i ludźmi. Boh widzić majo čystaje serca i Jon adzin wledaje praudu i kryudu...

Tak razwažała Hanula, a duša jejnaja spakajnieła. I woś stała sumniewacca, ci treba zabirać chłopca sa školy.

— Pryčym tut chłopiec? Choča wučycca — niachaj wučycca! Widać, što hołas Boży jaho da nawuki przywaje. Našto zrywać? Praz mianie wiewieli ksiandza Marcinoŭskaha, ale što-ž ja winawata? Prosta, Boh dapaściū maju pamylku. I druhija ludzi mylajuca tak sama, a ci-ž za pamylku Boh budzie karać? Boh-ža i sprawiadliwy i miłaserny. Dyk što-ž mnie zrabieć z chłopcom?

Les śmieiū. Było cicha, nawiet ciopła. Hanula razspiliła kaptan i prybawiła kroku, bo kryšku puźałasja — sama adna — u wialikim lesie. Było joj uжо nawiet i wielmi ciopła, nawiet horača, aź dziwilaśja sama sable. A ū haławie pačuła wialiki ciažar, i kroū stała silniej bicca ū wiskoch. Pot, wialikimi kruhlymi kaplami, farmawaśsia pad chustačkaj, kaciusia pa łobie i padaū na ziamlu. Hanula ad pary da pary abciłała pot i išła dalej. Ale woś les skončyśsia, pajšlo roūnaje, pustoje pole, hdzie wietcer świśtaū i haniaū redkija śniažynki. Hanula jaśče čuła ciapło i žar u nutry, ale pawierchu staū jaje prabirać pranikliwy choład. Pot zastyhaū, a zuby zwanili krapčej i krapčej.

Hanula nie spaścierahłasja, jak uwajšla ū Murawanku. U haławie adčuwała taki stuk, jakby čto jechaū halopam, na žaleznych kalosach, pa niaroūnym bruku; stuk lučyśsia sa zwonom i šumam u wuśach. U wačach mihacieła: pakazywalisia wialikija ahnawyja kruhi, katoryja to ščepliwalisia, splatalisia z saboj i kacilisia ūniz, to padyjmalisia ūwierch, to krużylisia — tancawali i miaśalisia ū niejki niepaniatny chaos. Hanula nia wiedała, hdzie jana i što z joj robicca. Adnak, wiedzienaja padświdamym instyktam, išła praz Murawanku i nia

няпоўную, бібліяграфічную літаратуру адной з галін навукі фізіяграфіі (навукі, якая даследжае прыроду якога небудзь абшару) — фаўністыкі (навукі, што займаецца даследжываннем зьвярынага сьвету). У канцы аўтар слухна кідае кліч, каб беларусы пазнавалі прыроду сваёй Бацькаўшчыны.

Другая кніжыца выдана Таварыствам Прыцяцяў Беларусаведы пры УСБ у Вільні, налічае 48 ба- чын, фармагу 80; папера добрая. Заданьнямі „Апытальніка“, азначанымі ў прадмове, ёсьць: а) даведацца прастор пашырэння часьці ведамых ужо асаблівасьцяў бела-

рускага (крывіцкага) языка, в) уста- навіць быццё некаторых зьвяў беларускага языка і азначыць пра- стор іх пашырэння і с) адкрыць пры помачы дастаных адказаў не- каторыя законы беларускага языка і тэндэнцыі ў ім. Як бачым, задань- ні навуковыя. Апрача іх, „Апыталь- нік“ мае і заданьні практычныя — сабраць матар’ялы, дзеля нармаль- нага развою беларускага (крывіц- кага) языка літаратурнага.

Абедзве кніжыцы выданы дбайна. Карэкта добрая. Набыць можна ў усіх беларускіх кнігарнях у Вільні.

Uschodni pakt

Francyi i Sawietam mocna zale- żyć, kab zaključyć taki dahawor dzia- rzaŭ, u jakim-by była Niamieččyna, i katory-b hwarantawaŭ supakoj na ūschodzie Eŭropy, wyraźniej — kab Niamieččyna adraklasia padhatoŭki i dumki pachodu na Uschod — u Sa- wiety. Hetakaj hwarancyjaj supakoj na ūschodzie Eŭropy ū ciapierašnja- časy mieŭ-by być h. zw. uschodni pakt. Dasiul stwaryć hety pakt Fran- cyi i Sawietam nie ūdałosia. Ciapier, pašla wiedamaj pramowy Hitlera, u jakoj jon šmat hawaryŭ ab pažadań-

niach Niamieččyny mirnaha sužyćcia z blizkimi susiedziemi i dalejšymi dziaŭawami, sprawa ūschodniaha pak- tu ūznoŭ stałasja aktualnaj. Francuski ministr Lawal zaprapanawaŭ niamiec- kam u ambasadoru ū Paryży pačać pierahawory ū hetaj sprawie.

Spadziawacca pozytyŭnych rezul- tataŭ ad sprobaŭ stwareńnia ūschod- niaha paktu nia prychođizca, bo Nia- mieččyna, sučasnaja, hitlerouskaja, swaich palityčnych planaŭ na ūschod- dzie Eŭropy nie zračecca.

Z pramowy Prezidenta Litwy

(Serca Litoŭskaha narodu, serca Gedemina, serca Witaŭta Wialikaha i serca Jazepa Piŭsudskaha ū Wilni).

Za kowienskaj hazetaj „Lietuvos Aidas“ padała polskaja presa, u ska- ročaŭni, źmieist pramowy prezidenta Litwy Smetony, skazanaj na jaho imianinach 13 h. m. u Lenach.

Prezydent Smetona, haworačy ab polska-litoŭskich adnosinach, skazaŭ hetak:

—Prażywajem taki čas, kali paŭta- rajecca abmyłka Konrada Mazowiec- kaha, katory dla baračby z Litwoj pa- klikaŭ kryžakoŭ. Z patomkami taŭ-ž Konrada Mazowieckaha Litwa musia- tuju abmyłku papraŭlać na Grunwaldz- kim poli.

Wieru, što henuju abmyłku ū

Kamunistyčna-siamiejnyja niełady i biezpartyjnyja bałšawiki ū Sawietach

Sawiety — heta kraina biazupyn- naj žorstkaj baračby, kraina krywa- waha teroru, kraina roznych ekspery- mentaŭ haspadarčaj palityki.

Ciapier u žyćci Sawietaŭ isnuje tolki adzin aŭtorytet — heta dyktatar Stalin. Partyja, socyjalistyčnaja nawu- ka K. Marksa, Lenina, narod, hra- madzkaja apinija — usio prad aŭto- rytetam Stalina ništo. Stalin — heta waładar, wučyciel i pawadyr.

U hetkich warunkach žyćcia mno- hija wydatnyja kamunisty papadajuć u niałasku Stalina, jakich pašla ssa- ļajuć u sŭylku. Niađuŭna papaŭ u niałasku Stalina wiedamy kamunistyč- ny dziejač Jenukidze, jakoha pašla

Polšcy paprawiać, pakul nia budzie pozna. Wilnia, kałyska ducha našaha narodu, našaja stalica — budzie na- ša. Imknieńnie zlučeńnia narodu nia moža astacca biaspłodnym.

Serca, katoraje tam ciapier pa- chawana, a katoraje ja šanuju, nia zmoža paŭstrymać hetych imknień- niaŭ. Tam pachawana serca našaha narodu. Tam pachawana serca Gedy- mina, tam pachawana serca Witaŭta Wialikaha, twarca litoŭskaj wialikaj dziaŭaŭnaści. Litoŭskaje serca naro- du daje nam siłu i nadzieju na asia- hnieńnie słušnych žyćciowych wymohaŭ.

hetaha aryštawali i sasłali ū Aziju Hazety pišuć, što papała ū niałasku Stalina, miž inšymi, i žonka Lenina — Krupskaja, jakaja aryštawana i siadzić u wastrozie. Razam z hetymi mnoha sasłana ū sŭylku i inšych partyjnych kamunistaŭ, jakija pakazalisia Stalinu niawyhodnymi. Pry hetym treba ad- značyć, što Stalin raŭwizaŭ arhani- zacyju „starych bałšawikoŭ“, jakaja hurtawała tych rewalucyjaneraŭ, što barolisia z caryzmm. Stalin u adnej pramowie, uspaminajučy hetu arhani- zacyju „starych bałšawikoŭ“, ab jaje siabroch adazwaŭsia wielmi sarkastyč- na i zajawiŭ, što treba roŭnapraŭna- ci „biezpartyjnych bałšawikoŭ“.

Japonija ū Kitaju

Japonija paśladoŭna pašyraje swa- je ŭplywy na Daloiŭm Uschodzie. Ja- na sprytna karystaje z haspadarčaj słačasci eŭropejskich dziaŭaŭ, eka- namičnaha kryzysu ū Amerycy i z swarak hetych dziaŭaŭ miž saboj, — šyryć swaje ŭplywy i ich zamacoŭwa- je wa ūsim wialikim Kitaju. Ukrapiŭ- šy swaje ŭplywy ū Mandžuryi, ciapier Japonija pawiała akcyju apanawańnia

celeha paŭnočnaha Kitaju. Kitajskaja ūlada — wajennaja i administracyj- naja, u paŭnočnym Kitaju pasłuch- miana wykonywaje trebawańni i za- hady japonskaha wojska, jakoje tam ciapier zawođić japonskija paradki. Kali hetak lohka japoncam budzie padparadkwać swaim upływam kitaj- caŭ dalej, dyk z časam u Kitaju bu- dzie Japonija.

Zabojstwa palicejskaha i prawasłaŭnaha šwiaščeńnika na Wałyni.

Dnia 1 h. m., kala Dubna, zabi- ty wystrelam z rewalweru ū serca pa- licejski Biernacki. U padazreńni za- bojstwa aryštawana 4 asoby.

U niadzielu, 9 h. m. na ranicy, u siaie Paddubcach, Wałynskaha wa- jawođstwa, zabitы wystrelam z rewal- weru prawasłaŭny šwiaščeńnik a. P. Piatačenko. Šwiaščeńnika zastrelil ma- ļady chłapiec na darozie ū carkwu z klabanii, kali a. Piatačenko išoŭ na

bahasłużeńnie. Zabojca ŭciok. Pryčy- na zabojstwa — pakulšto niawiedamaja.

Raniej, pierad przyjezdam u Pad- dubcy, a. Piatačenko atrymaŭ anani- mowaje piśmo, u jakim było dama- hańnie 50 zł. na „palityčnyja mety“. A. Piatačenko pawiedamiŭ ab hetym palicyju i ū rezultacie — damahalni- ki hrošaj apynulisia ū turmie.

Mahčyma, što zabojstwa a. Pie- tačenko maje i z hetaj sprawaj suwiaž.

Roznyja wiestki

Z HAZET.

Šanteryjada. Što takaje „šante- ryjada“ — Bielarusy ūžo wledajuć. Jana na bačynach „Kurjera Wilenska- ha“ prawođizca dalej. Apošnim ra- zam wykazywaje ū „Kurjeru“ šanty- raŭskuju „mudraść“ wučaŭ Šantyr. Hetu abaronca Šantyr bolš blazhłuz- da piša ad swajho wučyciela, — jon ćwierdzić, što bałšawickija ahitatory ūšwiedamlajuć bielarusau nacynalna. Sloŭam, pawođle Šantyr, Bielaru- sy — heta kamunisty, a bielaruski narodny ruch — heta bałšawickaja ahitacyja.

Znuć bielarusy Šantyr ū Bras- ļaŭščynie, dzie jon staraŭsia ładzić bielaruskija pradstaŭleńni ū litoŭskich wioskach, kab paswaryć bielarusau z litoŭcami, wiedajuć ab im ūžo i ū Nawahradčynie, dzie jon namahajec- ca ūtožsamić bielaruski narodny ruch z bałšawickaj ahitacyjaj.

Stalin prociŭ kolektywizacyi. Bałšawickaja hazeta „Izwieštija“ pa- daje, što ciapier u Sawietach buduć prašledawać tych kamunistaŭ, katory- ja pačnuć praciwicca častkowaj pry- watnaj ułasnaści. A heta ūsio robic- ca pa zahadu dyktatora Stalina, jaki tam maje carskuju, a to moža i bol- šuju, uładu. — Woš ža, ciapier musić budzie Stalin sŭylaŭ u sŭylku tych, što choćuć rabić kolektywy.

Niamiecka-japonski wajenny sa- juz. Amerykanskija hazety pišuć, što miž Japonijaj i Niamieččynaj zaklu- čany tajny wajenny sajuz, jaki skira- wany prociŭ Sawietaŭ. Zhodna heta- ha dahaworu, niamieckija aficery je-

duć u Japoniju, a japonskija ū Nia- mieččynu.

Sawiety zalacajuca da Japonii. U śmierotnym strachu bałšawiki šu- kajuć sposabu prymireńnia z Japoni- jaj. Ciapier miž Sawietami i Japonijaj iduć pierahawory. A bałšawickija ha- zety pišuć miralubna-padchalimskija artykuły ū adnosinach da Japonii. Miž inšym jany pišuć — my wierym u zbliz- ŭeńnie intaresaŭ Japonii z žyćciowymi sprawami Kitaju i Sawietaŭ, — my wie- rym, što suadnosiny miž rasiejskim i japonskim narodom ułożacca jak naj- lepš. Pry hetym, sawieckaja presa zaznačaje — sawieckaja hramadzka- ja apinija adnazhodna dumaje, što dola azijaekich narodaŭ, u tym liku i ki- tajskaha narodu, zaležna ad ich sa- mych. Sloŭam, sawieckaja presa ka- ŭa, što bałšawiki kitajcaŭ, ani inšych azijaekich narodaŭ, ad japoncaŭ ba- ranić nia buduć.

AB UKRAINCACH.

Wialiki palityčny praces. U Tar- nopolu (Uschodniaja Halicčyna) 5 h. m. u akružnym sudzie pačaŭsia wia- liki palityčny praces — sudzić 24 ma- ļadych ukraincaŭ, u bolšaści sialan, za pryneležnaść da OUN (Arhaniza- cyja Ukrainskich Nacyjanalistaŭ). Heta arhanizacyja nielehalnaja i maje na- cynalna-rewalucyjny charakter.

U Anhlii ab ukraincach. WU padaje: 29.V siol. starod anhlielskich parlamentarystaŭ byŭ referat ab ukra- iŭskaj sprawie i wialikim jaje značeń- ni dla W. Brytanii. Referat pračytaŭ Lancelot Loffon, autar knižycy „Eka-

zmyliła wulicy: poznym wiečaram trapila da Ada- ma Pašniela. Usie ździwiliŭsia, što Hanula pryšla tak pozna. Wincus padbieh da matki prywitacca, ale zara zachnuŭsia: jana wyhladała strašna i była ūžo biaz pamiać.

— Ksiondz Marcinoŭski tut? — pytałasja Ha- nula. — Wy kaŭczycie, što jaho tut niam, a hdzie-ž jon? Hanula pytałasja i adkazywała sama sabie, bo nihto ničoha nie hawaryŭ. Usie tak i zdrantwiel, jak pačuł jejnyja niaprytomnyja słowy.

— Aha! ja wiedaju, hdzie jon, — kazała Ha- nula: — jaho pawiežli za Urałskija hory. Heta ūsio ja na jaho daniesia. Ja — zladziejka, danošćycal Ławicie, wiaŭczycie mienie! Wun ja tut: chaču schawacca, a tam stajać žandary; a wot tam, u kucie, siadzić ksiandzowaja haspadynia...

— Ławi, ławi jaje, danošćycal Ławi jaje, wia- ży! — kryčała Hanula i kinułasja da ździarej. Ja- na — to ŭciakała, to chawałasja, to razstaŭlała ruki i ławiła sama siazbie. Až raptam začapilasja naho- ju za zedal i pawaliłasja siarod chaty i samlela.

Wincus staŭ hołasna plakać. Sam Pašniel i jahonaja baba kinulisia na ratunak i stali pady- mać Hanulu. Nareście niejnak padniali joje i pala- żyli na ložka. Prybiehli i susiedzi: adny pytalisia ab pryčynu, druhija raili paciorki pa haławie i pa rukach tej adymačkaj, što wyjmajuć harški z pie- čy, bo heta napeŭna pamoža, a inšyja kazali, što heta nie pamoža. Tut nadyjšla harbataja i ślepa- pawataja Wiktuška i ŭziała ūsio dzieła ū swaje praktyčnyja ruki. Najpierš prykazala, kab wyjšli z chaty ūsie mužčyny, bo... tak treba było...

— Ty tam rabi swajo, — kazaŭ Pašniel, — a my hladzić nia budziem. My tut pasiadzim za stalom i pakurym. Hdzie my tam unočy pojdzim na choład?

— Nu, Wiktuška hety raz ustupila i ŭziałasja pašpiešna za dzieła: to rađdziawała Hanulu i niešta nad joj šaptała — „adčyniała“ ŭroki i złyja wočy, to nacirała Hanulu wiski chałodnaju, wadoju, plujućy nazad sabie pa try razy, to padbiahała da pie- čy, zawarywała swaje ziołački i paŭla chorwaju. Wie- dama, pad upływam Wiktuški, chwaro- ba patrošku ūstupala i Hanula skora adkryła wočy, ale da pa- miaci ūsiožtyki nie dochodziła. Celuju noć biedna- ja rwałasja z paścieli i chaciela ŭciakać, tak što Wiktuška musila jaje prywiazawać.

— Wun, wun jon stać u kucie! — hamaniła Hanula.

— Chto stać? — pytałasja Wiktuška.

— A heny ryżawusy sabaka.

— Jaki sabaka?

— Jašče pytaješ! — hniewałasja Hanula. —

Ci-ž ty sama nia bačyš? Wun stać i zuby wyšcy- raje. Wot idzie siudy. Aj — aj!

— Cicha, dziatka! — hawaryła Wiktuška: —

ja jamu zara dam pałkaj pa haławie.

Tut Wiktuška brała pałku i bila pa tym sa- bacy. Ale Hanula kryčała: Što ty tam bješ na pu- stoje! Jon wun na piecy siadzić. Wiš, wiš! waŭ- kom hladzić — baradu hladzić.

Wincus plakaŭ u kucie; Pašnielicha plakała, kałyšućy dzicia; sam Pašniel siadzieli z dwumasu- siedami na pokucie i ūsie try kuryli. Usie byli wielmi niewiasioły.

— Oicha! — skazała Wiktuška da ūsich, choć usie i tak maŭčali, — ja ūžo pryčynu zlawiła: Ha- nulu musić ukusiŭ, abo nastrojšy ryży sabaka, abo pakryŭdziŭ niejki ryży čalawiek.

— Čalawiek, ci sabaka? — spytałasja Wik- tuška, pachiliŭšysia nad Hanulaj.

— Akyš! — adkazała Hanula: — čaho ty da

mianie pryčapilasja? Chto ty? ty musić ksiandzoŭ- skaja haspadynia, ha? Akyš won!

— Widzicie, što jaje nie dapytaješ, — ska- zała, uzdychnuŭšy, Wiktuška, — kab ja wiedała ūsio praŭdu, skarej mahla-by chorwaju adlačyć. Musić tyki Hanulu pakryŭdziŭ ryży čalawiek, bo jana-ž sama kazała: „ryżawusy“... Na ūsaki wypa- dak ja zamoŭlu ziołački i ad ryžaha šalonaha sa- baki. Ale nia bojčiesia: choć zmarnuju lišniuju ziołku, adnak adlaču.

Wot jana pakapalasja ū swaim košyčku, wy- ciahnuła adtul anučku, raskrucila wuziołčyk, wy- niela adtul ni-to skarynačku, ni-to niešta-niejkaje i stała zamaŭlać. Žahnałasja sama pa try razy, žahrała chorwaju i kruhom usiu chatu. Pośle pla- wała taksama kruhom, i taptala nahami i pryha- warywała:

„Išoŭ Pan Jazus praz les i praz pole,
Ze Im chadziła niadola i dola:
Niadola była niaščasna i hoła,
A dola była ščaśliwa, wiasioła.
Niadola stahnała, zlawala, kusała,
A dola ščaśliwych ludziej čalawała;
Niadola była, jak ryży sabaka“...

„Idzi ty, niadola, na hołyja lozy!
Idzi na asinu, krywyja biazozyl!
Idzi ty na rojsty, idzi na bałoty,
Idzi na hniłyja płyty — pieraplotyl!
Pawiejšsia i ščeżni, won z chaty idzi!
Čort ryży — praklaty, zhiń — prapadzi!
Akyš! Tfu, tfu, tfu!“

Wiktuška šcyra weryła ū swajo przywańnie i damahalałasja wiery ad swaich chorwych. U zio- łacki treba weryć, — kazała jana: — chto ū zio- łacki nia weryć, tamu jany nie pamohuć, taki ča-

namičnaja historyja Sawieckaj Rasieji. "Pramoŭca padčyrknuŭ, što W. Brytanija žadaje niezaležnaści Ukrainy. — W U. piša, što 23.V. stol. anhielski parlamentaryst Rhys Dawis zapytaŭ ministra zahrańnych spraŭ, ci jamu wiadoma, što nowaja wybarnaia ardynacyja ŭ Polšcy moža zusim wyłučyć Ukraincaŭ i inšyja narodnyja mienšaści z reprezentacyi ŭ Sojmie i Senacie. Ministr Johu Simon adkazaŭ — ardynacyja ŭ Polšcy jašče nia pryńjata Sojmom i Senatam, a dziela hetaha ab joj, jak ab zakonie, i hutarki nia moža być.

Z POLŠCY.

Ziamla dla maŭlaziamielnych. Statystyka pakazuje, što ŭ Polšcy najboľš haspadarak ziemlarobskich — maŭlaziamielnych. Dla hetkich woś haspadarak na sioleta praznačana na nadzieli (parceli): u wajawodztwach centralnych — 5.230 hektaraŭ, u wajawodztwach uschodnich — 6.190 hekt., u wajaw. paŭdžionnych — 110 hekt., i ŭ wajaw. zachodnich — 8.470 hekt. Heta ziemli dziaŭniaŭ. A z ziamli prywatnaj ułasnaści: u wajaw. centralnych — 21.500 ha, a ŭ wajaw. zachodnich — 18.000 ha. Razam sioleta maje być pieradana maŭlaziamielnym — 122 452 ha ziamli; na 53 ha mienš, čymśa letaś.

Narodnaja aświeta. Cikawa žwiarnuć uwahu na narodnuju aświeta ŭ Polšcy pawodle wydatkaŭ na aświeta. U 1929—30 h. wydatkaŭ na aświeta naličali — 626 050.000 zł., u čarhowych hadochupali da — 415 148.000 zł. a ŭ budžecie na 1934—35 h. — 411.179.000 zł.

Hetak z hodu ŭ hod žmianšajucca wydatki na aświeta, a ŭ školach kožny hod žmianšajucca lik wučniaŭ. A razam z hetym i naturalnym pryrodam raście armija „biažskolnych.“ U Polšcy ŭžo sioleta boľš paŭmiljona dziaciej nia mieła miesca ŭ škole.

Polskija rabotniki jeduč z Francyi damoŭ. Ad 1919 da 1934 h. wyjechała z Polšcy ŭ Francyju 620 tysiač rabotnikaŭ. 120 tysiač rabotnikaŭ ŭžo wiarnułasja. Da wosieni maje wiarnucca jašče 40 tysiač rabotnikaŭ.

Biežrabočcie. Pawodle statystyki, biežrabočnych u Polšcy na 8 h. m. było — 405.813 asob.

Ciažkija šarwarki. Pawietawija samaŭrady pačali darožnyja raboty šarwarkami pawodle nowaha šarawarkawaha zakonu. Ludzi ŭ mnohich pawietach skaržacca na wysokija abličanni šarawarku i padajuć žaľaby.

Z ZAHRAŬICY.

Mižnarodny Prociŭmarksoŭski Instytut. U Ženewie (Šwajcaryja) zahranizawaŭsia Mižnarodny Prociŭmarksoŭski Instytut, jaki budzie barocca z marksizmam i dziaŭniaŭ socyjaliz-

mam. U hetu prociŭmarksoŭskuju instytutuju ŭžo ŭwachodziać pradstaŭniki: Austryi, Belhii, Niamieččyny, Šwajcaryi, Holandyi, Portuhalii, Hrecyi i amerykanskija dziaŭniaŭ.

Uradžaj i nieuradžaj ŭ Amerycy. U Zl. Št. Paŭnoč. Ameryki pradbačycca sioletni uradžaj pšanicy nadta dobry — hetkaha bahataha uradžaju pšanicy tam nia było praz apoŭnia 10 hadoŭ. U Paŭdžionnaj Amerycy zusim niama uradžaju — suchaja wlasna i letnija plasočnyja zawiei amal zusim žnišćyli pasiewy.

Bury i hrad ŭ Eŭropie. Nadowiačy nad Čechasływaččynaj praniełasja silnaja bura z hradam. Hrad padaŭ wialačynioj bulby. U Čechasływaččynie heta hradawaja bura narabiła šmat škody.

Z KRAJU.

— 11 h. m. raptoŭna pamior ka-la Brasława, jedučy na wozie, Konstancy Juchniewič.

— Kala Maładečna ŭ Lebiedzieskaj wołasci, u w. Marożki, na wiasielni zabity siakieraj Jazep Kukiel i mocna pabityja Michał Kukiel i 60 hadoŭ starucha. Razbojnikaŭ arysławali. Stydna ŭsim za takija dzikija „zabaŭki.“

— 10 h. m. u Łužackaj wołasci, Dziŭnienskaha paw., Uładzimir Hlušonak z Bazylom Zynhielam pabili Wik-tara Witkoŭskaha, jakomu razbiłi čerap haławy i złamali nahu. Za hety dziki čyn razbojniki buduć surowa pakarany.

Z WILNI.

Dzień biełaruska-litoŭskaj presy ŭ sudzie. 12 h. m. u Wilenskim Haradzkiŭ Sudzie razhladelisja sprawy kanfiskataŭ: „Biełaruskaj Krynicy“, „Wilniaus Rytojus“, „Wilniaus Žodis“ i inšyja. Sprawa kanfiskaty ha-zety „Wilniaus Rytojus“ adložana dzie-la daprosu świadkaŭ, redaktara „Bieł. Krynicy“ J. Paźniaka Sud zasudziŭ na 2 tydni arysťu i 100 zł. štrafu, a red. „Wilniaus Žodis“ J. Łatwysa na 2 tyd-ni arysťu i 200 zł. štrafu. Zasudžanyja padajuć apelacyju.

Litoŭskaja wystaŭka narodnych wyrabaŭ.

Na druhi dzień Siomuchi 10.VI stol. h. u budynku Litoŭskaj Hymnazii im Witaŭta Wialikaha ŭ Wil-ni adbyłosia atkryčcie wystaŭkinarod-nych wyrabaŭ. Wystaŭku naładziła Lit. T-wa św. Kazimiera z nahody dziesiatych uhodkaŭ swajho isnawaŭnia. U aznačeny dzień a 1 h. dnia sabrał-sja značnaja hramada hramad-zianstwa litoŭskaha, a takža j ha-ściej inšych narodaŭ. Atkryčcie wystaŭki raspačalosia pramowam.

Пісьмы з вёскі

Šwianciany. Unočy z 22 na 23 maja h. h. niawiadamyja chulihany ŭkrali pomnik, pastaŭleny litoŭskim hramadziastwam na šwiancianskim mahilniku. Na pomniku było napisana palitoŭsku: *Niawiadamamu litoŭskamu žaŭnieru zabitamu u Šwiancianach 9 X.1920 h. Šwiancianskaje litoŭskaje hramadziastwa 16.II.1935 h.*

Padobnyja žywišćy bywajuć časta: z hazet dawiedwajemsia ab zrywaŭni biełaruskich šyldaŭ i litoŭskich plakataŭ, abwiaščajučych pradstaŭleń-nie. Ja wačawidcam byŭ, jak u m. Cej-kini chulihany zrywali litoŭskija plakaty pierad pradstaŭleńniem. Ja byŭ świadkam, jak p. D—ša ŭ Hlybokim, u lipni 1930 h., lajaŭ dzikimi sława-

Pieršy pramaŭlaŭ Ks. W. Taškun, staršynia T-wa św. Kazimiera. Pramoŭca padčyrknuŭ, što wystaŭka naładžana dziela ŭšanawaŭnia 10-lečcia T-wa, jakoje pamysna pracuje na niwie litoŭskaj narodnaj i katalickaj kultury i jakoje ŭ hetym kirunku zrabiła i ro-bić dalej wialiki postup. Urešcie pramoŭca dziakawaŭ tym ŭsim asobam, jakija šmat papracawali dla naładžań-nia wystaŭki.

Druhim pramaŭlaŭ hram. K. Stašys, staršynia Lit. Tymč. Nac. Kami-tetu ŭ Wilni, jaki miž inšym padčyrknuŭ značenie wystaŭki, jak publičnaa pakazčyka litoŭskaj narodnaj kultury. Ludzi — kazaŭ dalej pramoŭca — pry-wykli chwalić mastactwa staradaŭnych hrekaŭ, tkaniny persaŭ i turkaŭ, a swaich kulturnych wartaściaoŭ časta i susim nia bačać. Taksama robiac i litoŭcy, nie pakazwajučy šwieta swaich časta wysoka mastackich roz-nych wyrabaŭ i tkaninaŭ. Woś-ža he-ta wystaŭka niachaj pakaža toje, na što zdolny narod, — kazaŭ kamaŭču pramoŭca i raściaoŭ istužku, jakaja by-ła addzielena zala wystaŭki ad pu-bliki.

Wystaŭka akazałasja sepraŭdy ba-hataj. Spatykajem tam pradusim roz-naha rodu tkaniny, jakich jość datroch tysiač, a takža roznyja inšyja narod-nyja wyraby. Zajmaje jana wializarnu-ju zalu himnazii, a takža dźwie za-li wykładowyja. Uśio razložana i raž-wiešana duža hustoŭna i ŭmieła. Sia-rod tkaninaŭ spatykajucca wyraby sa-praŭdy mastackija, hledziačy na jak-i ja sami dumki prychodziać, skolki siłaŭ nia wykarystanych i skolki mah-čymaściaoŭ dla budučyni kryje ŭ sable narod!

Wystaŭka patrywaje da 25 VI. War-ta i biełarusam pacikawicca joj, bo sepraŭdy jość čym, a pacikawiušysia, i samym padumać ab niečym padob-nym.

P. Ł.

mi chłapčuka, što toj hawaryŭ pabie-larusk.

Padobnyja žywišćy — heta pra-jawa dzikunstwa i na heta pawinny žwiarnuć uwahu „sfery wychowawče.“

S—na.

Мястэчка Забрэзье, Валожинскага павету. Мястэчка невялічкае. Ёсьць касцёл і царква. Людзі да апошняга часу лічылі сябе: каталікі — „палякамі“, а праваслаўныя — „рускімі.“ Але пакрысе людзі сталі ўсведамляцца. Сталі чытаць беларускія кніжкі, газеты, як „Б. Крыніцу“, так і іншыя, і купляць беларускія календары, з якіх шмат чаго даведываюцца аб Беларусі. Каталікі вельмі задаволены з свайго цяперашняга ксяндза. Чалавек ён разумны, добры, памагае бедным, за касцельныя паслугі дорага не бярэць, з людзьмі мяркуецца, а самае галоўнае, што і гаворыць з людзьмі пабеларуску. Дагэтуль усе ксяндзы, якія толькі былі, былі палякі-эндэкі, якія як маглі полёнізавалі беларускіх людзей. 15-га жніўня ў мястэчку Забрэзье штогод бывае вялікі фэст. Пажадана, каб хто з беларусаў ксяндзоў прыехаў сёлета на гэты фэст.

Што датычыцца праваслаўна-го сьвяшчэнніка Баслыка, то ён па прыродзе ёсьць беларус, але каб ня страціць нейчай ласкі, па крысе народ русыфікуе.

Хрысціянін беларус.

Райца, Наваградзкага пав. У нас сяляне — сьведомыя беларусы, але беларуская арганізацыя ў нашай ваколіцы паўстаць ня можа. Людзі стараюцца і хочаць залажыць сваю арганізацыю, але ніяк ня могуць дабіцца на гэта згоды адміністрацыйнай улады. У Монадзіне ўжо як стараліся адкрыць гурток Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры — падавалі ў Наваградзкае староства, падавалі і ў ваяводзтва — нічога ня выйшла: „з увагі на безпечэнство і пожондэк публічны“ адміністрацыйная ўлада не згадзілася, каб у Монадзіне быў гурток беларускай арганізацыі — Б.І.Г.І.К.

Каля нас ёсьць крыху работы на дарогах, але дастацца туды на работу на ўсе могуць. Робяць на дарогах польскія безработныя, што сюды прыехалі на заробаткі.

Монадзінін.

ławiek niachaj ŭžo lepš idzie da jakoha tam fer-šała ci dochtara.

— Chto ciabie, Wiktuška, nawučyŭ waražyć? — pytalisja časam cikawija susiedki.

— At! chto nawučyŭ, — adkazywała nieachwotna Wiktuška: — usio na świecie ad Boha: biaz Boskaj woli i wołas tabie na haławie nie pasiwie-je. Na ŭsio Boskaja wola.

— A ci praŭda, — kažuć, što ty, Wiktuška, wiedzma?

— Niachaj im jazyk spuchnie, kali ja wiedzma! Ja tabie i muchi nie zabju, ja tabie i matylka nie pakrydžu, — jakaja ž ja wiedzma? Ja tabie saŭsim sprawiadliwy čalawiek. A što ja zamaŭlau dyk ratuju ludziej, niachaj tabie budzie, Boža, na chwaŭ!

— A jak ty zamaŭlaješ? — pytaŭsia raz Wiktušku dziekan Kiškielis.

— Nu, hetaha tabie, ojčynka, skazać nia možna, choć ty i duchoŭnaja asoba. Tahdy prapadzie ŭsia maja siła i waźmu ciažki hrech na dušu.

Ja nawučyłasja ad swajej staroj ciotki, Anastasi, katoraja, pamirajučy, pieradała mnie ŭsie swaje sakrety, ale pad wialikaj straŭnaj prysiahaj, što ja nikomu ničoha nikoli nie pierakežu. Ja tahdy tak bajałasja, što až plakała. Tolki Anastasia pazwolila mnie na toje, kab i ja pierad swajej šmierciaj pieradała hetuju tajnicu druhoj pabožnaj asobie, jakoj sabie chočuć. Woś i taju sakret, jak woka ŭ haławie, i pamahaju dobrym ludziam, a pla-tu biaruu niewialičkuju aby tabie pražyć možna było.

Dziekan pastuchaŭ, pośle pakruciŭ haławoj, pośle chacieŭ niešta skazać, ale ničoha nie ska-zaŭ — tak i pajechaŭ. A Wiktuška lačyła dalej i ratawała ludziej, jak umieła.

Nazaŭtra Hanula pryjšła da pamiaći, paspa-kajniel, ale była ŭ haračcy i raschwarełasja sap-

praŭdy ciažka. Paprasila kšandza. Prywiezli z Mu-rawanki dziekana Kiškielisa.

Sabralisja susiedzi; spatkali kšandza sa świeč-kami i z nabožnaj pieśniaj. Kšondz spawiadaŭ chworuju, a ludzi malilisja ŭ sieniach i na dware. Pierapilsja adnu pieśniu i druhoju, pačali trećiu-ju, a Hanula ŭsio spawiadałasja i spawiadałasja. Narešcie kšondz skončyŭ spawiadać, pamaliŭsia, pośle pahawaryŭ z ludźmi i pajechaŭ damoŭ. A Hanula aprytamniela saŭsim: hawaryła z kabie-tami; hledziła pa haławie, wučyła i paciašała Win-cusia.

Chłapiec zalawaŭsia ślazami i nie adstupau ad matki.

Hanula hawaryła z im wielmi surjozna, ale spakojna.

— Synok, nia plač! Jašče naplačassia praz żyćcio: nahledzišsia jašče ŭsiaho, jak astaniešsia siratoju pamiž čužymi ludźmi. Ja heta dobra wie-daju: ja sama hadawałasja siratoju. Što-ž ty zro-biš, — takaja, widać, wola Božaja. Tut čalawiečaja mudraść ničoha nie paradzić. Dyk słucha, synok! ty ŭ mianie adzin, — skažu tabie na testament woś što: słucha! Ja tabie nie pakidaju aničehu-steŭki: nijakaha bahačcia — ani pola, ani hrašej, ani ziamli, ani chaty... i ad bački ničoha nie asta-losie. Ty jašče taki mały i astaješsia kruhlým si-ratoju, i ty budzieš biadniejšy ad usiaho šwieta. I wot ciapier ja ŭmiraju i nie maju kamu ciabie addać... Ach, Boža moj, Boža!

Hanula ciažka udychała, ale nie zaplakała: sabrała ŭsio siłu i hawaryła dalej.

— ...ale zatoje — čuješ, Wincus? — ja pa-kidaju tabie dobreja slowa: ja ciabie ŭzhadawała na dobraha chłopcyka. Ciabie chwaliŭ kšondz Ha-luza. Kali ty i dalej budzieš taki, dyk ciabie Boh nie pakinie i znajducca dobryja ludzi, što ciabie buduć hadawać, wučyć i lubić. A ja spadziawa-

sia, što kališci ciabie ažaniu i budu niančyć twaich dzietak. Ej, nie — nia toje! ja spadziawałasja, što ciabie vyhajuju na kšandza i budu na twajej im-šy, na twajej nawucy... i budu ciešycca... Ale Boh nie daje — wola Božaja!...

Tut haračyja slozy kanejučaj matki žlilisja z slozami siročymi. Doŭha Hanula nie mahła ha-waryć; pośle paprasila wady, padkrapilasja i kryš-ku supakolasja.

— Synok, — kazała jana, — budź ty mužčy-na — nia plač! Boh ciabie nie pakinie. Ja tam bu-du malicca za ciabie. Synok...

Hanula zekašłasja i nie mahła boľš hawa-ryć. Jašče prabawała skažać sloŭca, ale była wiel-mi ŭzrušana, kašal uzrastaŭ; adychodziła z flegmaj żywaja kroŭ. Dyk tolki pierahaŭnała chłapca, krep-ka jaho pacalawała i zara straciła prytomnaś.

Užo Hanula boľš da pamiaći i nia pryjšła. Pašniel prywioz z Murawanki felčera, staroha Moŭ-šu. Moŭša chworuju abslučau, abstukaŭ, pakruciŭ haławoj i skazaŭ: Uj! prawy bok drenny, lewy bok drenny, a serca — jašče horš: jano saŭsim ničoha nławarta. Z takim sercam nia možna chwa-reć, bo... moža być taksama drewna. Uj! ja takoha serca nia żyču i swajmu worahu. Kali jana dažy-wie da zaŭtra, dyk wot kupicie — ja zapišu — heta lekarstwa. — Feršaŭ pajechaŭ damoŭ, a lekar-stwa tak i nia kupiali, bo ŭžo nia było patrebn.

Na druhi dzień, pad samuju ranicu, Hanula Bohu dušu addała. Skanała niejaka žniacėuku: nie pašpieli j hramnicy zapalić: tolki try razy žipnuła, adčynila wočy i tak steła zastywać. Wincus plakaŭ, i zasnuŭ pry pamirajučaj matcy, pieramučany pa-dziejami apoŭnich dnioŭ; nia mieŭ ani kaličca si-ly, kab zrazumieć i dapilnawać krytyčnuju minutu.

Na dware byŭ ściudžony wiecier i pačynała silna śniażyć.